

ประสิทธิผลของการพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมนักศึกษาพยาบาล

THE EFFECTIVENESS OF THE DEVELOPMENT OF ETHICAL COMPETENCES NURSING STUDENTS

¹ณัฐิกา ราชบุต, ²ดาริณี สุวภาพ, ³เครือวัลย์ ดิษเจริญ และ ⁴ชนิดาวดี สายยีน

¹Natika Rachabootr, ²Darinee Suwabhabh, ³Kruawan Discharoen
and ⁴Chanidawadee Sayue

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ประเทศไทย

Roi-Et Rajabhat University, Thailand

¹Rachabootr1108@reru.ac.th

Received :March 10, 2022; Revised :March 25, 2022; Accepted :April 24,2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยแบบกึ่งทดลองนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรม และ 2. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านจริยธรรม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาจริยธรรม ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2563 กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 74 คน กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมตามแนวคิดการพัฒนาพฤติกรรมด้านการเรียนรู้ด้านจริยธรรมของ Piaget ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนการสอนรายวิชาสมาธิ จำนวน 15 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง 2) กิจกรรม Home room จำนวน 8 ครั้งๆละ 1 ชั่วโมง 3) กิจกรรมจิตอาสาเข้าค่ายปฏิบัติธรรม จำนวน 1 ครั้ง ระยะเวลา 3 วัน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม สำหรับนักศึกษาพยาบาล ของ จุลจิรา จันทะมุงคุนและคณะ (2560) ซึ่งสร้างขึ้นโดยอ้างอิงกรอบมาตรฐานของสภาการพยาบาล ค่า IOC เท่ากับ

¹ อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

³ อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

⁴ อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

0.60 -1.00 ค่าอำนาจจำแนก ได้เท่ากับ 0.94 -0.99 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) Cronbach's alpha coefficient ได้เท่ากับ 0.99 เกณฑ์ประเมินค่าคะแนนที่ได้จากการวัดข้อมูลแบบอันตรภาค 4.21 – 5.00 คะแนนคือ ระดับสมรรถนะมากที่สุด คะแนน 3.41 – 4.20 คะแนน ระดับสมรรถนะมาก คะแนน 2.61-3.40 คะแนน ระดับสมรรถนะปานกลาง คะแนน 1.81 – 2.60 คะแนน ระดับสมรรถนะน้อย และคะแนน 1.00-1.80 คะแนน ระดับสมรรถนะน้อยที่สุด สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างภายในกลุ่มก่อนและหลังการพัฒนาโดยใช้สถิติ Pair Sample t-test และ กำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05 ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล สมรรถนะด้านจริยธรรม คะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนพัฒนาเกือบทุกด้าน ดังนี้สมรรถนะด้านจริยธรรมภาพรวมเพิ่มขึ้นมากที่สุด ($\bar{X}=4.48$, S.D.=.34 $\bar{X}=4.00$, S.D.=.37) รองลงมา คือ ด้านความเสียสละ ($\bar{X}=4.55$, S.D.=.51 $\bar{X}=4.34$, S.D.=.59) การรักษาระเบียบวินัย ($\bar{X}=4.57$, S.D.=.38 $\bar{X}=4.39$, S.D.=.44) ความสามัคคี ($\bar{X}=4.55$, S.D.=.55 $\bar{X}=4.36$, S.D.=.69) 5) ความซื่อสัตย์ ($\bar{X}=4.51$, S.D.=.47 $\bar{X}=4.32$, S.D.=.66) ความอดุสาหะ ($\bar{X}=4.39$, S.D.=0.63 $\bar{X}=4.24$, S.D.=0.62) และ ความรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.39$, S.D.=.44 $\bar{X}=4.28$, S.D.=.57) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะด้านจริยธรรม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาจริยธรรม ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการรักษาระเบียบวินัย ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และจริยธรรมภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

คำสำคัญ: การพัฒนา, สมรรถนะด้านจริยธรรม,นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This quasi-experimental research study The objectives are 1 . to study the effectiveness of ethical competency development and 2. to compare the mean ethical competency before and after participating in ethical development activities among students of the Faculty of Nursing. Roi Et Rajabhat University, academic year 2020 , the sample group is Faculty of Nursing students Roi Et Rajabhat University Specific selection (Purposive Sampling of 74 people Ethical competency development activities. According to Piaget 's concept of ethical learning behavior development consistsof 1 teaching and learning meditation courses 15 times 3 each. Hour 2) Home room activity 8 times, 1 hour each time 3) Volunteer activity to attend meditation camp 1 time, duration 3 days . Data were collected by Ethical Competency Scale For nursing

students of Jungera Janthamungkhun (2017), which was created by referring to the nursing council's standard framework, the IOC value is 0.60 - 1.00. The power of classification is 0.94 - 0.99. Reliability by Cronbach's alpha coefficient was 0.99. Assessment criteria for the scores obtained from the spatial measurement 4.21-5.00 scores were the most competency, 3.41-4.20 scores High performance, 2.61-3.40 scores Medium performance, 1.81-2.60 points low performance level, and 1.00 - 1.80 points lowest performance level. The statistics used to analyze the data consisted of Frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and intragroup differences before and after development were compared using Pair Sample t-test statistics and set the significance level at .05. The results showed that after participating in ethical competency development activities for nursing students ethical competence The average score after participating in development activities increased more than before in almost all aspects. As follows, the overall ethical competence increased the most ($\bar{X}=4.48, SD=.34$: $\bar{X}=4.00, SD=.37$), followed by sacrifice ($\bar{X}=4.55, SD=.51$: $\bar{X}=4.34, SD=.59$) Maintaining discipline ($\bar{X}=4.57, SD=.38$: $\bar{X}=4.39, SD=.44$) unity ($\bar{X}=4.55, SD=.55$: $\bar{X}=4.36, SD=.69$) Integrity ($\bar{X}=4.51, SD=.47$: $\bar{X}=4.32, SD=.66$) Perseverance ($\bar{X}=4.39, SD=0.63$: $\bar{X}=4.24, SD=0.62$ and responsibility ($\bar{X}=4.39, SD=.44$: $\bar{X}=4.28, SD=.57$) respectively, when comparing the average ethical competency scores before and after participating in ethical development activities of nursing students. Roi Et Rajabhat University The results showed that average performance score honesty Discipline sacrifice Unity and ethics as a whole There was a statistically significant difference ($p < .01$).

Keywords : development , ethical competence , nursing

บทนำ

วิชาชีพพยาบาล เป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติโดยตรงต่อบุคคล เพื่อการดูแลและช่วยเหลือเมื่อมีการเจ็บป่วย การฟื้นฟูสุขภาพ การป้องกันโรคและการส่งเสริมสุขภาพ รวมทั้งการช่วยเหลือแพทย์ในกิจกรรมเพื่อการรักษาโรค พยาบาลจึงต้องมีความรู้ความสามารถในการดูแลผู้รับบริการ รวมถึงเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมในระดับสูง (จุลจิรา จันทะมุงคุณ, 2562:133) จริยธรรมเป็นหลักการที่มีความเกี่ยวข้องกับ การประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามของบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ วาจาและพฤติกรรมการแสดงออก ซึ่งมีพื้นฐานมาจาก ค่านิยม ประเพณี วัฒนธรรม ศีลธรรมจรรยาและกฎหมายของบุคคลในสังคม (สิวลี ศิริไล, 2556 : 16) เพื่อให้บุคคลสามารถแสดงออกในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องเหมาะสมและมีหลักการเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งถือเป็นระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกทุกคนในแต่ละวิชาชีพ ต้องยึดถือ

และนำไปปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด เพื่อธำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพของตนเอง วิชาชีพพยาบาลได้มีการกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพขึ้นโดยสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย ฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ. 2528 และมีการปรับปรุงใหม่ ในปี พ.ศ.2546 เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพถือเป็นมาตรฐานความประพฤติที่พยาบาลทุกคนพึงปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้พยาบาลปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรี ตลอดจนสิทธิมนุษยชนของผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ช่วยควบคุมให้พยาบาลทำงานอย่างมีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการผู้ป่วยและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนต้องรักษามาตรฐานในการประกอบวิชาชีพ และดำรงไว้ซึ่งสิทธิอันชอบธรรมในการประกอบวิชาชีพของตน (วริยา ชินวรรณ, 2558 : 32) แต่ปัจจุบันยังพบว่าพยาบาลส่วนใหญ่ยังถูกรังเรียนเนื่องจากคุณภาพบริการไม่เป็นไปตามที่ผู้รับบริการคาดหวังของผู้รับบริการ โดยเรื่องที่ร้องเรียนมายังสภาการพยาบาลจากปี พ.ศ.2553 ถึง พ.ศ. 2559 จำแนกได้ 2 ประเด็นสำคัญคือ ประเด็นพฤติกรรมในการประกอบวิชาชีพ ซึ่งพบความผิดด้วยการก้าวล่วงวิชาชีพเวชกรรมพบมากถึงร้อยละ 94 โดยความผิดด้วยการก้าวล่วงวิชาชีพเวชกรรมประกอบด้วย 3 ประการคือ มีความรู้เรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพไม่เพียงพอ ไม่ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมทางการพยาบาล และจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลและดุงครรภ์ และไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการพยาบาล (พรจันทร์ สุวรรณชาติ, 2552:11) สอดคล้องกับการศึกษาประสบการณ์การถูกรังเรียนพฤติกรรมบริการของพยาบาลวิชาชีพ ของบุษฯ จันดาทอง (2554) พบว่า สาเหตุและเงื่อนไขของการถูกรังเรียนพฤติกรรมบริการ พบว่าเกิดจากการละเลยต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานการรักษาพยาบาล การใช้คำพูดและน้ำเสียงของพยาบาลที่มีต่อผู้ป่วยและญาติที่ทำให้ผู้ป่วยเกิดความ ไม่พึงพอใจ ผู้ป่วยและญาติมีความเข้าใจผิดต่อความช่วยเหลือที่ได้รับจากพยาบาล ภาระงานของพยาบาล มีมาก การได้รับการบริการไม่สอดคล้องกับความคาดหวัง และการถูกยุยงส่งเสริมให้ร้องเรียนจากบุคคล รอบข้างของผู้ใช้บริการ ส่วนความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการถูกรังเรียนพฤติกรรมบริการ พบว่า พยาบาล ที่ถูกรังเรียนจะเกิดความรู้สึกเป็นทุกข์ และคับข้องใจเมื่อรับทราบการถูกรังเรียน เกิดความรู้สึกเครียดและ ไม่มีความสุขขณะถูกดำเนินการพิจารณา และมีความรู้สึกดีใจและโล่งใจภายหลังแล้วปัญหาสิ้นสุดลง การพัฒนาจริยธรรมทางด้านพฤติกรรมหรือการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมพยาบาลถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของจริยธรรมเพราะเป็นสิ่งที่บุคคลแสดงออก ซึ่งอาจจะมีผลดีผลเสียกับตน ผู้อื่น และสังคม ดังนั้น การที่จะส่งเสริมและพัฒนาบุคคลให้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ดี มีจริยธรรมสูง ควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เป็นนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้เกิดการซึมซับตั้งแต่เริ่มต้นของการก้าวเข้าสู่วิชาชีพและเกิดการพัฒนาด้านตนเองอย่างต่อเนื่อง ลักษณะ มีนัยนันท ประไพพรรณ จิรินทร์ และสุภาพ อารีเอื้อ (2542 : 216-237) ได้สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมนักศึกษาพยาบาล ด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรและแหล่งประสบการณ์ของ

นักศึกษาประกอบด้วย การเรียนวิชาการพยาบาล และการเลียนแบบอาจารย์มีส่วนเสริมสร้างจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ กิจกรรมไหว้ครูมีส่วนในการเสริมสร้างความกตัญญู กิจกรรมรับน้องใหม่ กีฬา กิจกรรมอ่าลาอาลัยปี 4 มีส่วนเสริมสร้างในความสามัคคี การอบรมพัฒนาจิต มีส่วนในการเสริมสร้างhiriอัตปะปะ นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทางการพยาบาลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม รวมทั้งปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนที่สามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติกิจการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลได้ (พรศิริ พันธสี และเจตจรรยา บุญญกุล, 2560:87-89) จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด มีการจัดการเรียนการสอนเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะเพื่อเตรียมเป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีมาตรฐานตามที่สภาการพยาบาลกำหนด ซึ่งประกอบด้วย 1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความรับผิดชอบและมีความเอื้ออาทร 2. ด้านความรู้ มีความรอบรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ ด้านภูมิปัญญาไทยสามารถประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลขั้นพื้นฐานได้อย่างเหมาะสม และมีพื้นฐานเพียงพอสำหรับศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น 3. ด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดอย่างเป็นระบบ และสามารถแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทั้งสถานการณ์ทางการพยาบาลและสถานการณ์อื่น 4. ด้านความสามารถปฏิบัติการพยาบาล โดยยึดผู้ใช้บริการเป็นศูนย์กลาง ครอบคลุมชีวิตสังคมและจิตวิญญาณ โดยคำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมภายใต้กฎหมาย จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 5. ด้านสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม ในการสื่อสารและการปฏิบัติการพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ 6. ด้านการมีภาวะผู้นำและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถทำงานเป็นทีมกับสหวิชาชีพ 7. ด้านความสามารถในการบริหารจัดการในองค์กรทางสุขภาพ 8. ด้านความสนใจใฝ่รู้พัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (คู่มือคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 2562:5-7) โดยจัดให้มีการจัดการเรียน การสอนเน้นการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้และทักษะต่าง ๆ โดยให้ความรู้ที่ครอบคลุมทั้งทาง ด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภูมิปัญญาไทย นวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมทั้งศาสตร์และศิลปะทางการพยาบาล จัดให้ได้รับประสบการณ์การทำงานเป็นทีม การฝึกคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างเป็นระบบ ทั้งในประเด็นปัญหาทางจริยธรรมและปัญหาอื่นๆ และจัดให้ได้รับการฝึกประสบการณ์ในสถานการณ์ทางคลินิกที่หลากหลายเพื่อที่จะสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลและปฏิบัติการพยาบาลที่ตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพของผู้ใช้บริการทุกช่วงวัยบนพื้นฐานของจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพได้ ผลการศึกษาวิจัยสมรรถนะด้านจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล

ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดพบว่าค่าเฉลี่ยของสมรรถนะด้านจริยธรรมอยู่ในระดับสูง (ณัฐิกา ราชบุตร สมหมาย กุมพันธ์ และพรวิรินทร์ ธนินธิพิงศ์, 2563: 182-190)

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดมีความเชื่อว่าพยาบาลที่มีคุณภาพได้มาตรฐานนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีสมรรถนะด้านจริยธรรมในระดับสูงมาก จึงได้มีการพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด โดยมีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาที่สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลคือรายวิชาสมาธิบำบัด เพื่อฝึกความรับผิดชอบ การคิดวิเคราะห์ มีเหตุผล แยกแยะ ความดี ความชั่ว และมีเมตตา เลือปฏิบัติสิ่งที่ดีงามต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพิ่มเติมคือ การเข้า Home room เพื่อพูดคุยเน้นย้ำการเรียนรู้และปฏิบัติสิ่งที่ดีงาม รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำหลักสูตรเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนโดยตรงให้กับนักศึกษา รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จึงสนใจศึกษาประสิทธิผล ของการพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดปีการศึกษา 2563 ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์สำหรับคณะพยาบาลศาสตร์ในการนำไปเป็นแนวทางในการสร้างเสริมและพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรม เพื่อเตรียมความพร้อมนักศึกษาพยาบาลก้าวเข้าสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพที่นอกจากจะมีสมรรถนะด้านความรู้ และทักษะที่ครอบคลุมทางด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภูมิปัญญาไทย นวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมทั้งศาสตร์และศิลปะทางด้านทักษะปฏิบัติการพยาบาล แล้วยังมีสมรรถนะด้านจริยธรรมในระดับสูงมาก อันเป็นที่ต้องการของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรม นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2563
2. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านจริยธรรม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) กลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม คือนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2563 รวบรวมข้อมูลก่อนและ หลังการทดลอง (Pre-test Post-test one group design) โดยมีรายละเอียดขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดปีการศึกษา 2563 จำนวน 279 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คัดเลือกจากกลุ่มประชากร จำนวน 74 คน โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ตามคุณสมบัติ คือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 รุ่นที่ 8 ประจำปีการศึกษา 2563 เป็นนักศึกษาที่เข้ามาเรียนใหม่ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และสมัครใจเข้าร่วมโครงการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมตามแนวคิดการพัฒนาพฤติกรรมด้านการเรียนรู้ด้านจริยธรรมของ Piaget การพัฒนาจะมีความสอดคล้องและมีความสัมพันธ์กับความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ซึ่งความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย เนื้อหาความรู้ในรายวิชาที่จัดการเรียนการสอน วิธีการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สำหรับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 รุ่นที่ 8 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประจำปีการศึกษา 2563 ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนการสอนรายวิชาสมาธิ จำนวน 15 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง 2) กิจกรรม Home room จำนวน 8 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง 3) กิจกรรม เข้าค่ายปฏิบัติธรรม จำนวน 1 ครั้ง ระยะเวลา 3 วัน

2.2 แบบวัดสมรรถนะด้านจริยธรรม สำหรับนักศึกษาพยาบาล ของจุลจีรา จันทะมุงคุณและคณะ (2560) ซึ่งสร้างขึ้นโดยอ้างอิงกรอบมาตรฐานของสภาการพยาบาล จำนวน 25 ข้อ ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล ความกตัญญู กตเวทีก การรักษาระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัด ความยุติธรรม ความอดทนและความเมตตา-กรุณา จากการคำนวณดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) จำนวน 5 ท่าน ได้เท่ากับ 0.60 -1.00 วิเคราะห์อำนาจจำแนกโดยใช้สูตร Pearson product moment correlation coefficient ได้เท่ากับ 0.94 - 0.99 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ Cronbach's alpha coefficient ได้เท่ากับ 0.99 โดยกำหนดเกณฑ์ประเมินค่าคะแนนที่ได้จากการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2542 : 82) ค่าประเมิน 5 คะแนน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์โดย ความถี่ และร้อยละ คะแนนสมรรถนะด้านจริยธรรมวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านจริยธรรม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปี

การศึกษา 2563 ก่อนและหลังการพัฒนาด้วยสถิติ paired t-test กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมนักศึกษาพยาบาลสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัยเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ทั้งหมด 74 คน เพศหญิง จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 94.59 เพศชาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.41 ส่วนใหญ่ มีอายุ 19 ปี จำนวน 43 คนคิดเป็นร้อยละ 58.1 รองลงมาคืออายุ 18 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 28.4 อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 19 ปี

2. ประสิทธิภาพของการพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรม นักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2563 แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 : ค่าเฉลี่ยคะแนนและระดับสมรรถนะด้านจริยธรรม ก่อน และหลังการพัฒนาของกลุ่มตัวอย่าง (n =74)

สมรรถนะด้านจริยธรรม	ก่อนการพัฒนา		ระดับสมรรถนะ	หลังการพัฒนา		ระดับสมรรถนะ
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1) ความรับผิดชอบ	4.28	.57	มากที่สุด	4.39	.44	มากที่สุด
2) ความซื่อสัตย์	4.32	.66	มากที่สุด	4.51	.47	มากที่สุด
3) ความมีเหตุผล	4.36	.54	มากที่สุด	4.45	.50	มากที่สุด
4) ความกตัญญูกตเวที	4.72	.35	มากที่สุด	4.78	.41	มากที่สุด
5) การรักษาระเบียบวินัย	4.39	.44	มากที่สุด	4.57	.38	มากที่สุด
6) ความเสียสละ	4.34	.59	มากที่สุด	4.55	.51	มากที่สุด
7) ความสามัคคี	4.36	.69	มากที่สุด	4.55	.55	มากที่สุด
8) การประหยัด	3.95	.66	มาก	3.91	.76	มาก
9) ความยุติธรรม	4.36	.53	มากที่สุด	4.24	.62	มากที่สุด
10) ความอดุสหา	4.24	.62	มากที่สุด	4.39	.62	มากที่สุด
11) ความเมตตา-กรุณา	4.50	.57	มากที่สุด	4.58	.54	มากที่สุด
ภาพรวม	4.00	.37	มาก	4.48	.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ข้อมูลค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะด้านจริยธรรมหลังการพัฒนา พบว่าเพิ่มมากขึ้นกว่า ก่อนพัฒนา เกือบทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากคะแนนมากที่สุดไปหาคะแนน

น้อยสุดดังนี้ 1) ความกตัญญูทเวที ($\bar{X}=4.78$, S.D.=.41 $\bar{X}=4.72$, S.D.=.35) 2) ความเมตตา-กรุณา ($\bar{X}=4.58$, S.D.=.54 $\bar{X}=4.50$, S.D.=.57) 3) การรักษาระเบียบวินัย ($\bar{X}=4.57$, S.D.=.38 $\bar{X}=4.39$, S.D.=.44) 4) ความเสียสละ ($\bar{X}=4.55$, S.D.=.51 $\bar{X}=4.34$, S.D.=.59) และความสามัคคี ($\bar{X}=4.55$, S.D.=.55 $\bar{X}=4.36$, S.D.=.69) 5) ความซื่อสัตย์ ($\bar{X}=4.51$, S.D.=.47 $\bar{X}=4.32$, S.D.=.66) 6) สมรรถนะด้านจริยธรรมภาพรวมหลัง ($\bar{X}=4.48$, S.D.=.34 $\bar{X}=4.00$, S.D.=.37) 7) ความมีเหตุผล ($\bar{X}=4.36$, S.D.=.54 $\bar{X}=4.45$, S.D.=.50) และ 8) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.39$, S.D.=.44 $\bar{X}=4.28$, S.D.=.57) และด้านความอดุสาหะ ($\bar{X}=4.39$, S.D.=.63 $\bar{X}=4.24$, S.D.=.62) ตามลำดับ ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะด้านจริยธรรมหลังการพัฒนามีคะแนนเฉลี่ยลดลงก่อนพัฒนา คือ ด้านความยุติธรรม ($\bar{X}=4.42$, S.D.=.62 $\bar{X}=4.36$, S.D.=.53) และ การประหยัด ($\bar{X}=3.91$, S.D.=.76 $\bar{X}=3.95$, S.D.=.66) ระดับสมรรถนะสมรรถนะด้านจริยธรรมหลังการพัฒนาของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกด้าน มีเพียง 1 ด้านเท่านั้นอยู่ในระดับมากคือด้านการประหยัด

3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสมรรถนะด้านจริยธรรม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2563 แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 : เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะด้านจริยธรรม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่าง

สมรรถนะด้านจริยธรรม	ก่อนการพัฒนา		หลังการพัฒนา		t	p-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1) ความรับผิดชอบ	4.28	.57	4.39	.44	-1.31	.20
2) ความซื่อสัตย์	4.32	.66	4.51	.47	-3.05	.01**
3) ความมีเหตุผล	4.36	.54	4.45	.50	-.98	.33
4) ความกตัญญูทเวที	4.72	.35	4.78	.41	-.95	.34
5) การรักษาระเบียบวินัย	4.39	.44	4.57	.38	-3.39	.01**
6) ความเสียสละ	4.34	.59	4.55	.51	-3.79	.01**
7) ความสามัคคี	4.36	.69	4.55	.55	-3.15	.01**
8) การประหยัด	3.95	.66	3.91	.76	.37	.71
9) ความยุติธรรม	4.36	.53	4.24	.62	-.09	.93
10) ความอดุสาหะ	4.24	.62	4.39	.62	-1.47	.15
11) ความเมตตา-กรุณา	4.50	.57	4.58	.54	-.89	.38
ภาพรวม	4.00	.37	4.48	.34	-8.14	.01**

จากตารางที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะด้านจริยธรรม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาจริยธรรม ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการรักษาระเบียบวินัย ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และจริยธรรมภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ส่วนค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะด้านความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล ความกตัญญูทวาที การประหยัด ความอดุสาหะ และความเมตตา-กรุณา ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมนักศึกษาพยาบาล มีประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 รุ่นที่ 8 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประจำปีการศึกษา 2563 พบว่า สมรรถนะด้านจริยธรรมภาพรวมหลังการพัฒนามีค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาเพิ่มขึ้น มากกว่าก่อนพัฒนามากที่สุด รองลงคือ ด้านความเสียสละ การรักษาระเบียบวินัย ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ความอดุสาหะและความรับผิดชอบ ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะ ด้านจริยธรรม ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาจริยธรรม ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสมรรถนะ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านการรักษาระเบียบวินัย ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และจริยธรรมภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$)

อธิบายได้ว่า การจัดการเรียนการสอนรายวิชาสมาธิ เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ในความหมาย วัตถุประสงค์ ขั้นตอน ลักษณะ ประโยชน์และการวัดผลของสมาธิ สมาธิกับการพัฒนาความประเสริฐของมนุษย์ ลักษณะ ขั้นตอน คุณสมบัติและประโยชน์ของฌาน สิ่งควรรู้เรื่องวิปัสสนา การนำสมาธิไปใช้ในการพัฒนาชีวิต จำนวน 15 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง เทคนิคการสอนประกอบด้วย การบรรยายโดยใช้สื่อประกอบ การศึกษาด้วยตนเอง การวิเคราะห์ห่อภิปรายกรณีศึกษา การฝึกปฏิบัติเดินจงกรม และนั่งสมาธิ ช่วยพัฒนาการเรียนรู้และความสามารถ ความเป็นเลิศในตัวบุคคล เพราะกิจกรรมการทำสมาธิ เป็นการสร้างพลังจิต เท่ากับการสร้างสติ เมื่อสร้างสติแล้วก็จะเกิดปัญญา มีความอดทน ความเพียร พยายาม ความตั้งใจมั่น เมื่อเกิดปัญญา จะนำไปสู่พฤติกรรมการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผลไม่หลงใหลไปตามสิ่งที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลของ แจ่มจันทร์ เทศสิงห์และ พวงแก้ว สาระโภาค

(2563:108-122) ที่พบว่าภายหลังการใช้ รูปแบบการประยุกต์ใช้แนวคิดโรงพยาบาล คุณธรรม พบว่านักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.1 มีพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับสูง และเพิ่มขึ้นจากก่อนการเข้าร่วมการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.015$) เนื่องจากรูปแบบการประยุกต์ใช้แนวคิดโรงพยาบาล คุณธรรมที่พัฒนาขึ้นมีอิทธิพลต่อการเพิ่มขึ้นของค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม โดยรวม ทั้งนี้เพราะนักศึกษาสามารถเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้จากการปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอน ดังนั้นจึงถือว่าการสร้างการเรียนรู้คุณธรรมแบบมีส่วนร่วมของนักศึกษา โดยผ่านการปฏิบัติจริงจะส่งผลทำให้เกิดการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม รวมถึงค่านิยมที่ดี ของนักศึกษา และการมีจิตสาธารณะบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ ต่อสังคม และสอดคล้องกับ การศึกษา เทคนิควิธีการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สุตตมัยปัญญา หมายถึง การเรียนรู้จากการฟัง การดู และการอ่าน ขั้นที่ 2 จินตมัย ปัญญา หมายถึง การเรียนรู้ จากการคิดวิเคราะห์ และขั้นที่ 3 ภวานามัยปัญญา หมายถึง การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ พบว่า กลุ่มเป้าหมาย เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถ เป็นผู้เผยแพร่หลักการคิด ผ่านกระบวนการสร้างสถานการณ์สมมติได้ (เฉลิมเกียรติ วงศ์วนิช ทวี และศรุต นาควัชร, 2561:1-19)

การทำกิจกรรม Home room จำนวน 8 ครั้งๆละ 1 ชั่วโมง โดยมอบหมายงานแบบ รายกลุ่มให้วิเคราะห์กรณีศึกษาหรือสถานการณ์ประเด็นปัญหาด้านจริยธรรมและอภิปราย แนวทางการพัฒนาตนเอง ด้านจริยธรรมที่ได้จากการเรียนรู้เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิต เป็น กิจกรรมส่งเสริมการค้นคว้า การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด เพื่อให้นักศึกษา ฟังตนเองได้ เป็นคนดี และเสริมสร้างการคิดเป็น ทำเป็นตามสภาพจริงในปัจจุบัน การ ยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียนโดยผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่าง อิสระเสรีไม่มีการขี้นำ ความคิดและการกระทำต่างๆ ผู้สอนจะร่วมแสดงความคิดเห็นที่จำเป็น ซึ่งเป็นการใช้จิตวิทยากระตุ้นและเสริมสร้างกำลังใจให้นักศึกษากล้าคิด กล้าแสดง ความ คิดเห็นมากขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมเข้าค่ายปฏิบัติธรรม จำนวน 1 ครั้ง ระยะเวลา 3 วัน กิจกรรมประกอบด้วยการสวดมนต์ ทำสมาธิ ทำกิจกรรมจิตอาสา ช่วยพยาบาลวัดความดัน โลหิต วัดปรอท ช่วยประกอบอาหาร ช่วยตักอาหารบริการสำหรับผู้ที่มาทำกิจกรรมปฏิบัติ ธรรมที่วัด ช่วยทำความสะอาดที่พักและบริเวณภายในวัด เป็นการทำกิจกรรมร่วมกันเป็น กลุ่มส่งผลให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ก่อให้เกิดความเป็นมิตร เกิดความ ร่วมมือ สามัคคีและรับผิดชอบร่วมกันสอดคล้องกับลักษณะ มีเมตตา ประไพพรรณ จิรันธร และสุภาพ อารีเอื้อ (2542 : 216-237) ได้สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนา ด้านจริยธรรมนักศึกษาพยาบาล ด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรและแหล่งประสบการณ์ของ นักศึกษา ประกอบด้วย การเรียนวิชาการพยาบาลและการเลียนแบบอาจารย์มีส่วน เสริมสร้างจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ กิจกรรมไหว้ครูมีส่วนในการเสริมสร้างความกตัญญู

กิจกรรมรับน้องใหม่ กีฬา กิจกรรมอำลาอาลัยปี 4 มีส่วนเสริมสร้างในสามัคคี การอบรมพัฒนาจิต มีส่วนในการเสริมสร้างฮีโร่ตัวปะ นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนจริยธรรมทางการพยาบาล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม รวมทั้งปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนที่สามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลได้ (พรศิริ พันธสี และเจตจรรยา บุญญกุล, 2560:87-89)

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาประสิทธิผลของการพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรม นักศึกษาพยาบาลดังกล่าวแสดง ให้เห็นได้ว่า กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสมาธิ และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรม Home room และกิจกรรมเข้าค่ายปฏิบัติธรรม สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 รุ่นที่ 8 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ประจำปีการศึกษา 2563 ให้เพิ่มมากขึ้น สามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมสำหรับนักศึกษาพยาบาล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการฝ่ายพัฒนานักศึกษา. (2562). “คู่มือคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด”. ร้อยเอ็ด : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- แจ่มจันทร์ เทศสิงห์ และพวงแก้ว สาระโศก. (2563). “การพัฒนารูปแบบการประยุกต์ใช้แนวคิดโรงพยาบาลคุณธรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล”. วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ; 6(1):108-122.
- จุลจิรา จันทะมุงคุณ, ญัฐิกา ราชบุตร, ช่อทิพย์ แต่งพันธ์ และเขมิกา เสี่ยงเพราะ. (2562). “การสร้างแบบสมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณ และกฎหมายวิชาชีพสำหรับนักศึกษาพยาบาล :มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 9 (2), 132-143.
- เฉลิมเกียรติ วงศ์นิขทวี และ ศรุต นาควัชร. (2561). “แนวทางการจัดการการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม โดยตั้งคำถามจากสถานการณ์สมมติ”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 10 (2). 1-19.

- ณัฐกา ราชบุตร สมหมาย กุ่มผั่น และพรวิรินทร์ ธนินธิพิงศ์, (2563). “สมรรถนะด้านจริยธรรม จรรยาบรรณและกฎหมายวิชาชีพ ของนักศึกษาคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด”. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 10 (2), 182-190.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2542). “วอธรรมการทางสถิติสำหรับการวิจัย”. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สมคกรรียาสาส์น.
- พรศิริ พันธสี และเจตจรรยา บุญญกุล. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและการปฏิบัติตามกฎหมายในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล. วารสารพยาบาลสภาาชาตไทย, 10 (1), 81-94.
- พรจันทร์ สุวรรณชาติ. (2552). “พยาบาลกับการประกอบวิชาชีพที่อาจถูกฟ้องร้องได้”. วารสารการพยาบาล (Thai Journal of Nursing Council), 24(2), 11-13.
- ลักษณี่ มีนะนนท์ ประไพพรรณ จิรันธร และ สุภาพ อารีเอื้อ (2542). “การรับรู้คุณลักษณะทางจริยธรรมจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรและแหล่งประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลรามาศิบัติ”. รามาศิบัติพยาบาลสาร, 10(3), 216-237.
- วริยา ชินวรรณ. (2558). “จริยธรรมในวิชาชีพ”. นครปฐม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิริยาภรณ์ แสนสมรส, วิภารัตน์ ยมดิษฐ์ และนพวรรณ ดวงจันทร์. (2560) . “คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล : กรณีศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสราชบุรี”. วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 10(4), 104-159.
- สิวลี ศิริไล. (2556). “จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล”. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

